

รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: ก้าวที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา

A Transition Between Kindergarten and Elementary Grade Classrooms: An Important Step of Elementary School Students

ยศวีร์ สายฟ้า

บทคัดย่อ

การก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ในระบบโรงเรียนเป็นการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับเด็กทุกคน ซึ่งถือเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กที่จะเรียนรู้และปรับตัวเพื่อก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงนี้ไปได้ การเปลี่ยนแปลงในที่นี้เรียกว่า “รอยเชื่อมต่อ (transition)” เด็กทุกคนมักจะเผชิญรอยเชื่อมต่อ ๓ ระยะ คือ รอยเชื่อมต่อระหว่างบ้านและสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล รอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา และรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสำคัญของรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา และนำเสนอแนวปฏิบัติสำหรับครูประถมศึกษาในการจัดการศึกษาในรอยเชื่อมต่อดังกล่าว เมื่อเด็กอยู่ในรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายเป็นผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัว แต่เนื่องจากพัฒนาการของเด็กวัยนี้ยังไม่เอื้อต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นง่ายนัก การปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

Abstract

Moving to a formal school is a normal change occurring to every child. This step is determined as a crucial experience for children to learn and adjust themselves in order to overcome change. This change can be called a “transition.” There are three types of transitions that every young child must experience: (1) a transition from home to day care/ kindergarten school, (2) a transition from kindergarten school to elementary school, and (3) a transition from elementary school to middle/secondary school. The purposes of this

article are to describe the importance of a transition between kindergarten school and elementary school and to present practical guidelines for elementary school teachers to educate children during the transition. When children move into the transition, there will be a number of changes that occur as a result of internal and external factors. The children may not pass through the transition easily due to their limited development. It is the role of teachers, parents, and others who are related to the children to support and facilitate the children's adjustment.

คำสำคัญ: รอยเชื่อมต่อ / การประถมศึกษา / การศึกษาปฐมวัย

KEYWORDS: TRANSITION / ELEMENTARY EDUCATION / EARLY CHILDHOOD EDUCATION

บทนำ

ในช่วงชีวิตของเด็กแต่ละคนมักจะมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กในการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงนั้นไปได้ หากเด็กสามารถปรับตัวและก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงได้ ย่อมถือว่าเด็กได้เติบโตไปอีกขั้นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงความสามารถในการปรับตัว โดยเฉพาะการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เด็กปฐมวัย (อายุแรกเกิด – ๕ ปี) และเด็กวัยประถมศึกษา (อายุ ๖ – ๑๒ ปี) ยังมีความสามารถในการปรับตัวไม่เท่าผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์มากกว่า จึงสามารถรับมือและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและใช้เวลา น้อย ต่างจากเด็กที่ใช้เวลาปรับตัวนานเนื่องจาก พัฒนาการของเด็กวัยนี้ยังไม่เอื้อต่อการยอมรับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญครั้งหนึ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กทุกคนคือการก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ในระบบโรงเรียน เช่น การเข้าเรียน โรงเรียนอนุบาลหรือการเข้าเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ช่วงระยะเวลาในการก้าวเข้าสู่การเรียนรู้

ในระบบโรงเรียนเรียกอีกอย่างว่า “รอยเชื่อมต่อ (transition)” การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อทำให้เด็กต้องปรับตัว ซึ่งการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก หากเด็กสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เด็กจะสามารถเรียนรู้และได้รับการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ รอยเชื่อมต่อที่สำคัญและท้าทายความสามารถในการปรับตัวของเด็กช่วงหนึ่งคือรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา เพราะเป็นช่วงรอยเชื่อมต่อในการเข้าสู่ระบบการศึกษาที่เป็นทางการ

รอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาเป็นก้าวอย่างที่สำคัญกับเด็ก หากเด็กสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้แล้ว เด็กจะสามารถเรียนรู้และและมีการพัฒนาการก้าวหน้า ในทางตรงกันข้าม หากเด็กไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อ การปรับตัวไม่ได้อาจกลายเป็นอุปสรรคประการสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาได้เช่นกัน เพราะเด็กอาจ

มีภาวะกดดันและมีพฤติกรรมต่อต้านได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของครูและสมาชิกในครอบครัวที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้เด็กในการปรับตัวและก้าวผ่านช่วงรอยเชื่อมต่อได้อย่างราบรื่น การทำความเข้าใจรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษานี้ ครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้เด็กต้องเข้าใจตัวตนของเด็ก ตลอดจนธรรมชาติและทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเด็ก บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสำคัญของรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา และนำเสนอแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาในช่วงรอยเชื่อมต่อดังกล่าว โดยเน้นที่การจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นสำคัญ เนื้อหาสาระในบทความนี้ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ (๑) แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา และ (๒) แนวปฏิบัติสำหรับครูประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

๑. แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลและประถมศึกษา มีหลักการที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกัน นั่นคือการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ให้ผู้เรียนไปพร้อมกัน ในที่นี้คือการพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวม (whole-child development) นั่นเอง การจัดการศึกษาทั้งสองระดับสมควรต้องสอดคล้องกันรับกันเป็นอย่างดี ไม่ควรแยกขาดออกจากกัน ครูอนุบาลและครูประถมศึกษา

ควรทำงานรับช่วงต่อกัน มีการทำงานแบบเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หากครูทั้งสองระดับมีการทำงานที่ประสานราบรื่นกันดีแล้ว เด็กจะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุด ด้วยเหตุนี้เอง ครูอนุบาลและครูประถมศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติและตัวตนที่แท้จริง ทั้งของเด็กอนุบาลและประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา เพื่อที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันทั้งสองระดับได้ แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาประกอบด้วย ๓ ประเด็น คือ (๑) ความหมาย ประเภท และความสำคัญของรอยเชื่อมต่อ (๒) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา และ (๓) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

๑.๑ ความหมาย ประเภท และความสำคัญของรอยเชื่อมต่อ “รอยเชื่อมต่อ” มาจากคำว่า Transition ที่เป็นคำนามในภาษาอังกฤษ หมายถึง การเปลี่ยน การส่งผ่าน หรือส่วนเชื่อมต่อ หากพิจารณาจากนิยามของคำๆ นี้ จะพบว่า รอยเชื่อมต่อมีมีโนทัศน์แฝงที่ว่าด้วยเรื่องความแตกต่าง กล่าวคือ ในการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดขึ้นนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่ามีความแตกต่างเกิดขึ้น อะไรก็ตามที่ไม่เหมือนเดิมหรือแตกต่างไปจากเดิมล้วนถือเป็นการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างจึงมีมีโนทัศน์ที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ คำว่า “รอยเชื่อมต่อ” ยังมีมีโนทัศน์ที่ว่าด้วยเรื่องการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างน้อยสองส่วน การนำคำว่า “รอยเชื่อมต่อ” มาใช้ในบริบททางการศึกษาจึงหมายถึง

ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรอยเชื่อมต่อ ซึ่งหมายถึงสภาพการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปของระดับการศึกษาหรือชั้นเรียนหนึ่งกับระดับการศึกษาหรือชั้นเรียนอีกระดับหนึ่ง เช่น ความแตกต่างในการจัดการเรียนรู้ของระดับชั้นอนุบาลและระดับชั้นประถมศึกษาที่มีจุดเน้นและลักษณะในการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปในมิติต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ “รอยเชื่อมต่อ” ยังหมายถึงการประสานหรือเชื่อมต่อของระดับชั้นเรียนที่มีธรรมชาติในการจัดการเรียนรู้และระบบการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป เช่น การสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา หรือการสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นต้น เพราะฉะนั้นรอยเชื่อมต่อในมุมมองนี้จึงว่าด้วยเรื่องกริยาอาการที่แสดงการเชื่อมต่อ การส่งผ่าน และการสอดประสานกันระหว่างการจัดการเรียนรู้และระบบการศึกษาของชั้นเรียนหนึ่งไปยังชั้นเรียนอีกระดับหนึ่ง อาจสรุปได้ว่า รอยเชื่อมต่อเป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากระดับชั้นเรียนหนึ่งไปยังระดับชั้นเรียนหนึ่งที่มีรูปแบบและธรรมชาติในการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ถือเป็นารเปลี่ยนแปลงที่เป็นก้าวอย่างสำคัญของเด็ก

รอยเชื่อมต่อที่เกิดขึ้นกับเด็กมีมากมาย ซึ่งแต่ละช่วงรอยเชื่อมตอล้วนมีความแตกต่างกันไป ส่งผลทำให้เด็กต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะสามารถก้าวข้ามช่วงรอยเชื่อมต่อนั้นไปได้ สำหรับเด็กปฐมวัยและประถมศึกษาในช่วงรอยเชื่อมต่อเกิดขึ้นอยู่ด้วยกัน ๓ ช่วง

๑) รอยเชื่อมต่อระหว่างบ้านและสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล คือ ช่วงรอยเชื่อมต่อที่เด็กจำเป็นต้องปรับตัวจากการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่

แม่หรือสมาชิกในครอบครัวมาสู่การดูแลเลี้ยงดูโดยพี่เลี้ยงหรือครูซึ่งเป็นบุคคลอื่นที่มีใช้สมาชิกภายในครอบครัว รอยเชื่อมต่อช่วงนี้เกิดขึ้นกับเด็กที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิด – ๓ ขวบโดยประมาณ เป็นการปรับตัวของเด็กในการเปิดใจยอมรับและให้ความไว้วางใจกับครู พี่เลี้ยง และเพื่อนในชั้นเรียน เพราะก่อนหน้านี้เด็กอาจมีความเคยชินกับการได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากครอบครัวที่บ้าน เมื่อเด็กเข้ามาในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลจึงต้องปรับตัว ซึ่งเป็นความท้าทายสำหรับเด็กในวัยนี้มากพอสมควร เนื่องจากการพัฒนาการของเด็กวัยนี้ยังคงมีความผูกพันใกล้ชิด (attachment) กับผู้เลี้ยงดูหรือบุคคลที่คุ้นเคย เช่น พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย หรือพี่เลี้ยง (Santrock, 2009) รอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา คือ ช่วงรอยเชื่อมต่อที่เด็กต้องปรับตัวจากการเรียนชั้นอนุบาลเข้าสู่การเรียนในชั้นประถมศึกษา โดยเริ่มจากการปรับตัวสู่ชั้นเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ รอยเชื่อมต่อช่วงนี้จะเกิดขึ้นกับเด็กที่มีอายุระหว่าง ๕ – ๗ ปีโดยประมาณ ช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาถือเป็นรอยเชื่อมต่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากรูปแบบและลักษณะในการจัดการเรียนรู้ของชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก กล่าวคือ การเรียนรู้ในชั้นเรียนอนุบาลส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการเตรียมความพร้อม โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมการเล่นเป็นหลัก ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจนกิจวัตรประจำวันมีความยืดหยุ่น ขณะที่การเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษา มีลักษณะเป็นทางการ การเรียนจะแบ่งเวลาเรียนออกเป็นรายวิชาที่มีระยะเวลาเรียนชัดเจนแน่นอน ลักษณะการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเชิงวิชาการ เน้นการเรียนรู้เนื้อหาสาระเป็นหลัก และเด็กต้องเรียนรู้ในการทำสิ่งตนเอง มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากลักษณะการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาแตกต่างกัน เด็กจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวอย่างมากเมื่อเข้าสู่การเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีการปรับตัวให้เข้ากับครูประจำชั้น ครูพิเศษ และเพื่อนในชั้นเรียน รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับลักษณะการเรียนรู้และกิจวัตรประจำวันที่โรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างจากระดับชั้นอนุบาล การปรับตัวเมื่อก้าวเข้าสู่ช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาจึงมีความท้าทายสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก

รอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาเป็นช่วงที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กในระดับที่สูงขึ้น การเรียนรู้ในระดับประถมศึกษามีเป้าหมายหลักคือการสร้างรากฐานให้กับเด็กในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ คือการอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็น ด้านคุณธรรมจริยธรรม คือการมีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และการเป็นพลเมืองดี ตลอดจนด้านทักษะกระบวนการอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ หากเด็กได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้านจากชั้นเรียนประถมศึกษา โอกาสที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และในการทำงานเมื่อเติบโตขึ้นจะยิ่งมีมากขึ้น ดังนั้นการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาจึงมีความสำคัญซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายเรื่องที่ยืนยันว่า หากเด็กสามารถก้าวผ่านรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาไปได้อย่าง

ราบรื่นสมบูรณ์ เด็กจะมีโอกาสประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนรู้เชิงวิชาการและการปรับตัวทางด้านสังคม (Dockett & Perry, 2003; Chan, 2012; Pianta, Rimm-Kaufman, & Cox, 1999; Ramey, Lanzi, Phillips, & Ramey, 1998)

๒) รอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา คือ ช่วงรอยเชื่อมต่อที่เด็กต้องปรับตัวจากการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาไปสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา ส่วนมากเป็นช่วงรอยเชื่อมต่อที่เกิดขึ้นกับเด็กอายุ ๑๐ – ๑๒ ปีโดยประมาณ หากพิจารณาเพียงผิวเผินแล้ว อาจดูเหมือนว่ารอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแทบไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เนื่องจากรูปแบบและลักษณะการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนทั้งสองระดับค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว เด็กจำเป็นต้องปรับตัวมากพอสมควรในขณะที่อยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาจะเหมือนกับระดับประถมศึกษาตอนปลาย คือการเรียนรู้เชิงวิชาการ แต่รอยเชื่อมต่อในช่วงนี้ยังมีความแตกต่างเกิดขึ้นเช่นกัน ความแตกต่างประการแรกคือความเข้มข้นในเนื้อหาสาระของการเรียนที่มีมากขึ้นในระดับชั้นมัธยมศึกษา เด็กจำเป็นต้องทำความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ เด็กยังต้องเรียนรู้การบริหารจัดการการทำงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งมีปริมาณมากขึ้นเมื่อเทียบกับการบ้านหรือชิ้นงานที่ได้รับในระดับประถมศึกษา ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กที่ต้องอาศัยวุฒิภาวะ รวมถึงการรักษาวินัยและความรับผิดชอบจากเด็กมากพอสมควร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เด็กต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ได้ นอกจากนี้

ยังมีความแตกต่างที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กเอง เด็กในชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยที่กำลังก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนต้น มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและด้านอารมณ์-จิตใจ ซึ่งมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก ถือเป็นความท้าทายอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้

รอยเชื่อมต่อทั้ง ๓ ช่วงนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้ ระยะเวลาต่างๆ ซึ่งเด็กจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นให้ได้ ความสามารถในการปรับตัวของเด็กจึงเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะถ้าหากเด็กสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อได้ เด็กจะสามารถผ่านผ่านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลทำให้การเรียนรู้ในระดับชั้นต่อไปสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ดังนั้น การให้ความสำคัญกับรอยเชื่อมต่อระหว่างการเรียนรู้ในการศึกษาแต่ละระดับจึงเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ซึ่งกระบวนการที่ทำให้รอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนมีความราบรื่นและสมบูรณ์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งจากตัวเด็กเอง ครู พ่อแม่และครอบครัว ตลอดจนเพื่อนในชั้นเรียน (Chan, 2012) การให้ความช่วยเหลือใดๆ หรือการแทรกแซง (intervention) ที่ผู้ใหญ่เป็นผู้จัดกระทำ เพื่อเอื้ออำนวยให้การปรับตัวของเด็กเกิดขึ้นโดยราบรื่นจึงควรเริ่มต้นตั้งแต่ในระดับชั้นอนุบาลต่อเนื่องและเชื่อมโยงไปยังระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับประกันว่าเด็กจะสามารถข้ามผ่านช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาไปได้ (Dockett & Perry, 2002)

๑.๒ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา รอยเชื่อมต่อที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนมากที่สุดคือรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ส่งผลทำให้เด็กที่อยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้ต้องเรียนการปรับตัว ครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กในช่วงวัยนี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เด็กจะต้องเผชิญในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้ หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาสามารถจำแนกประเภทของความแตกต่างออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก

(๑.) **การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายใน** คือ การเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็กเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตตามพัฒนาการของเด็ก โดยปกติแล้วเด็กที่อยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๕ – ๗ ปี ซึ่งถือเป็นอีกช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการ (developmental shift) เกิดขึ้นมากมาย ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตทางชีวภาพ (biological) ของพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ เด็กที่กำลังอยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อนี้มีการเจริญเติบโตในด้านต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาด้านความรู้สึกรู้จักคิด พฤติกรรมที่แสดงออก ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น (Copple & Bredekamp, 2009; Santrock, 2009) เด็กที่มีอายุระหว่าง ๕ – ๗ ปี จะมีการเปลี่ยนแปลง

ทางพัฒนาการที่สำคัญเกิดขึ้นหลายประการด้วยกัน หากพิจารณาตามทฤษฎีพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กจะพบว่าพัฒนาการด้านกายภาพของเด็กวัยนี้มีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กมีศักยภาพในการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายได้คล่องแคล่วมากขึ้น เป็นผลมาจากการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้จึงมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ได้ดีมากขึ้น นอกจากนี้ สมองส่วนหน้า (frontal lobes) ของเด็กในวัยนี้ยังมีการพัฒนาค่อนข้างมาก เด็กวัย ๕ – ๗ ปีจึงเริ่มรับรู้เรียนรู้ และทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ดีและใกล้เคียงกับเด็กโตมากขึ้นอีกด้วย

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการที่มีผลต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา นั้น Daniels and Clarkson (2010) ได้สรุปการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการที่โดดเด่นและมีผลการต่อการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่องดต่อไปนี้

๑.) ความสามารถในการกำกับตนเอง (self-regulation ability) เด็กในวัย ๕ – ๗ ปีอยู่ในช่วงของการพัฒนาความสามารถในการควบคุมและจัดการอารมณ์ของตนเอง แม้ว่าเด็กวัยนี้จะมีความสามารถในด้านนี้มากขึ้นเมื่อเทียบกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า แต่ยังคงไม่มากพอที่เด็กจะใช้ในการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับช่วงรอยเชื่อมต่อได้ ความสามารถในการกำกับตนเองนี้รวมถึงการมีสมาธิและความสนใจจดจ่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตลอดจนการควบคุมพฤติกรรมตนเองให้เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเด็กวัย ๕ – ๗ ปีกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนาความสามารถดังกล่าว

ทั้งหมด ในทางเดียวกัน เด็กวัยนี้จะมีทักษะการบริหารจัดการ (executive functioning skills) มากขึ้น โดยทักษะนี้ประกอบด้วยความสามารถในการจัดการแก้ปัญหา การวางแผนปฏิบัติ และการกำกับการดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างเหมาะสม

๒.) ความสามารถและการมีกลยุทธ์ในการจดจำ (memory capacity and strategies) เด็กวัยนี้เริ่มมีความสามารถในการจดจำและการใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการรับรู้ประสบการณ์ใหม่ ตลอดจนการรื้อฟื้นประสบการณ์เดิม เด็กวัยนี้จดจำรายละเอียดปลีกย่อยของสิ่งที่คุ้นเคยหรือสนใจค่อนข้างดี เพราะพื้นที่ในการเก็บความจำระยะสั้นขยายตัวมากขึ้น

๓.) ทักษะการสะท้อนตนเอง (self-reflective skill) เด็กวัย ๕ – ๗ ปีเริ่มมีความเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและตัวตนของตนเองมากขึ้น สามารถบอกเล่าจุดเด่นเชิงกายภาพของตนเอง เช่น ส่วนสูง สีมุม บอกความต้องการ เช่น กิจกรรมการเล่นที่ชื่นชอบได้ บอกเล่าคุณลักษณะของตนเองที่ไม่สามารถสังเกตเห็นจากภายนอก เช่น ความซื่อสัตย์ การเป็นคนดี และรับรู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้มากขึ้น เช่น ชื่นชอบการอ่านหนังสือ แต่ไม่ถนัดในการคิดคำนวณ เป็นต้น

๔.) ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและมีตรรกะ (reasoning and logical thinking skills) เด็กวัย ๕ – ๗ ปีเริ่มมีความสามารถในการมองสิ่งต่างๆ แบบเหรียญสองด้าน เนื่องจากก่อนนี้เด็กจะมีภาวะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) อยู่มาก เมื่อโตขึ้นภาวะดังกล่าวเริ่มลดน้อยลง ทำให้เด็กวัยนี้เริ่มมีมุมมองในการมองสิ่งต่างๆ รอบตัวแบบมีตรรกะและมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น

๕.) ความสามารถในการเข้าใจทัศนะผู้อื่น (perspective-taking ability) เด็กวัยนี้เริ่มมีพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์-จิตใจที่มากขึ้น เริ่มมีความสามารถในการรับรู้และทำความเข้าใจทัศนะหรือมุมมองของบุคคลอื่นรอบตัว ตลอดจนอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเอง และผู้อื่นได้มากขึ้น จนในบางครั้งอาจเกิดการเปรียบเทียบจุดดีจุดด้อยของตนเองกับบุคคลอื่น ทำให้เกิดความรู้สึกถวิลถวิลได้

กล่าวโดยสรุป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กในวัยนี้เชื่อมโยงระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาส่วนหนึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายใน หากพิจารณาในภาพรวม อาจจะดูเหมือนว่าการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการที่เกิดขึ้นไม่น่าจะเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดกับเด็กในการเรียนรู้และปรับตัวในช่วงรอยต่อ แต่แท้ที่จริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการส่วนใหญ่ยังอยู่ในช่วงของการพัฒนาหรือสร้างขึ้นมาก ดังนั้นเมื่อทักษะและความสามารถนี้ยังไม่มีความสมบูรณ์พร้อมในขณะเดียวกันเด็กต้องเข้าสู่รอยเชื่อมต่อจุดนี้อาจเกิดความยากลำบากในการปรับตัวกับเด็กได้ เพราะหากเด็กมีทักษะและความสามารถทั้ง ๕ ด้านโดยสมบูรณ์แล้ว ต่อให้เด็กต้องเข้าสู่รอยเชื่อมต่ออย่างไร เด็กจะสามารถเรียนรู้และปรับตัวจนก้าวผ่านรอยเชื่อมต่อไปได้สำเร็จ

(๒.) การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อที่เป็นผลมาจากบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งครอบคลุมถึงการกระทำของบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ ปัจจัยภายนอกในที่นี้ยังรวมถึงสภาพแวดล้อมและระบบการเรียนรู้ของระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับช่วงรอยเชื่อมต่อ

ต่ออีกด้วย งานวิจัยของ Chan (2012) พบว่าความคาดหวังของผู้ใหญ่เกี่ยวกับทักษะและความสามารถของเด็กที่ควรจะมีและพึงกระทำได้ในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา มีผลต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ โดยข้อค้นพบจากงานวิจัยระบุว่าความคาดหวังของพ่อแม่เด็กที่มีต่อการเรียนรู้และปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ ส่วนใหญ่เป็นความคาดหวังในเรื่องทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม ทักษะในการดูแลและช่วยเหลือตนเองเบื้องต้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการมีระเบียบวินัย

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมและระบบการศึกษา สภาพสังคมบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา มีความแตกต่างกับโรงเรียนอนุบาลในหลายมุมมอง โรงเรียนประถมศึกษา มีระดับชั้นเรียนที่มากกว่า จึงมักจะมีขนาดพื้นที่กว้างขวางกว่าโรงเรียนอนุบาล รวมทั้งจำนวนเด็กที่มากกว่าอีกด้วย ดังนั้นเด็กประถมศึกษาจึงมีโอกาสพบปะและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่หลากหลาย มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อนที่เป็นกิจลักษณะมากขึ้น ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนประถมศึกษาจะเน้นการสอนเนื้อหาสาระที่ลึกซึ้งกว่าโรงเรียนอนุบาล โดยสอนแยกออกเป็นแต่ละรายวิชาอย่างชัดเจน การทำกิจกรรมการเล่นของเด็กโรงเรียนประถมศึกษา ยังคงมีอยู่ แต่จะเป็นการเล่นที่มีอิสระมากขึ้น ปราศจากการควบคุมโดยตรงจากครูหรือผู้ใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จะมีข้อตกลงหรือกฎระเบียบที่เคร่งครัดกำหนดไว้ให้เด็กปฏิบัติตาม เด็กประถมศึกษาจึงมักถูกคาดหวังให้มีความรับผิดชอบ และสามารถพึ่งตนเองในการทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ต้องร้องขอความช่วยเหลือจากครูหรือผู้ใหญ่

และหากพิจารณาในระดับชั้นเรียนแล้ว โรงเรียนประถมศึกษาที่มีสัดส่วนระหว่างครูกับเด็กที่มากกว่าโรงเรียนอนุบาล ด้วยเหตุนี้เอง สัมพันธภาพระหว่างครูและเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาจึงไม่ค่อยใกล้ชิดกันมากนัก นอกจากนี้ สังคมของโรงเรียนประถมศึกษาในบางบริบทเริ่มเป็นสังคมเปรียบเทียบ เช่น การเปรียบเทียบระดับผลการเรียน การเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ตามค่านิยมที่พึงปรากฏในสังคม (Berlin, Dunning, & Dodge, 2011; Daniels & Clarkson, 2010)

หากกล่าวโดยสรุป สภาพสังคมบริบทโดยทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับโรงเรียนอนุบาล อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงสภาพบริบทในระดับชั้นเรียนจะพบว่าการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนประถมศึกษามีความแตกต่างกับชั้นเรียนอนุบาลในหลายมุมมองด้วยเช่นกัน ซึ่งความแตกต่างในการจัดการเรียนรู้ของระดับชั้นเรียนทั้งสองระดับสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

ประเด็น	ชั้นเรียนอนุบาล	ชั้นเรียนประถมศึกษา
หลักการสำคัญ	- การพัฒนาเด็กแบบองค์รวม	- การพัฒนาเด็กแบบองค์รวม - การเรียนรู้อย่างเป็นทางการ เน้นเนื้อหาวิชาการ
หลักสูตร	- หลักสูตรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และศักยภาพของเด็ก	- หลักสูตรเป็นแบบแผนตายตัว มีมาตรฐาน และตัวชี้วัดการเรียนรู้กำหนดไว้ชัดเจน
ตารางเรียน	- ระยะเวลาแบ่งตามการทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ประมาณ ๖ กิจกรรมหลักต่อวัน	- ระยะเวลาแบ่งเป็นคาบเรียนชัดเจน จัดแยกกันไปตามรายวิชา ส่วนใหญ่มีประมาณ ๕ - ๖ คาบต่อวัน
ระยะเวลาเรียน	- ระยะเวลาเรียนขึ้นอยู่กับการทำกิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้เวลาค่อนข้างสั้น ระยะเวลาที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้	- ระยะเวลาเรียนขึ้นอยู่กับการเรียนแต่ละวิชา ระยะเวลาค่อนข้างคงที่ เปลี่ยนแปลงยาก ใช้เวลาคาบเรียนละ ๔๕ - ๖๐ นาที
แนวทาง การจัดกิจกรรม ครูผู้สอน	- การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเล่น เน้นการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านประสบการณ์ตรง เน้นการลงมือปฏิบัติ - มีครูประจำชั้นคนเดียว อาจจะมีครูพี่เลี้ยงร่วมสอนด้วยในบางบริบท	- การเรียนรู้เน้นกิจกรรมที่อิงเนื้อหาเชิงวิชาการเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเน้นการทำแบบฝึกหัดจนเกิดความชำนาญ - มีครูประจำชั้นหนึ่งคน สอนวิชาหลัก เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ฯลฯ ส่วนวิชาอื่นๆ จะสอนโดยครูพิเศษ

ตารางที่ ๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

ประเด็น	ชั้นเรียนอนุบาล	ชั้นเรียนประถมศึกษา
การวัดและประเมินผล	- เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยประเมินทั้งพัฒนาการและการเรียนรู้	- เน้นการประเมินตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในหลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบในการประเมิน เพื่อพิจารณาว่าเลื่อนชั้นได้หรือจบการศึกษาได้หรือไม่
การจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียน	- จัดห้องเรียนให้มีมุมประสบการณ์ มีสื่ออุปกรณ์มากมาย สภาพห้องเรียนสามารถปรับเปลี่ยนใช้ทำกิจกรรมได้หลากหลาย	- จัดชั้นเรียนตามแบบห้องบรรยาย มีป้ายนิเทศและมุมหนังสือ สภาพห้องเรียนไม่ค่อยเอื้อต่อการทำกิจกรรมที่หลากหลาย

กล่าวโดยสรุป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาได้สะท้อนให้เห็นคำถามที่น่าสนใจประการหนึ่งว่าเด็กที่มีอายุ ๕ – ๗ ปี มีความพร้อมมากน้อยเพียงใดในการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเผชิญอยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในคือการเปลี่ยนแปลงภายในตัวเด็กเองและจากปัจจัยภายนอกซึ่งประกอบด้วยความคาดหวังจากบุคคลรอบตัว และความแตกต่างของบริบททั้งในระดับสถานศึกษาและชั้นเรียน ด้วยเหตุนี้เอง ความพร้อมของเด็กเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้และปรับตัวจนสามารถก้าวผ่านรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาไปได้สำเร็จ

๑.๓ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและช่วยเหลือเด็กให้สามารถเรียนรู้และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้น

เรียนอนุบาลและประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองจำเป็นต้องมีความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่ออย่างถ่องแท้ การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่อธิบายมโนทัศน์เกี่ยวกับรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นอีกประการหนึ่ง แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาประกอบด้วยแนวคิดตามทฤษฎีวิวัฒธรรมเชิงสังคม (Sociocultural Theory) ของ Lev Vygotsky และแนวคิดตามทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยา (Ecological Theory) ของ Urie Bronfenbrenner สำหรับรายละเอียดของแนวคิดทฤษฎีทั้งสองมีดังนี้

(๑.) **แนวคิดตามทฤษฎีวิวัฒธรรมเชิงสังคม (Sociocultural Theory)** Vygotsky (1978) ได้อธิบายว่าเด็กมีการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและบริบททางวัฒนธรรม Vygotsky มองว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมโดยรอบเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์แล้ว Vygotsky ได้อธิบายว่าการเรียนรู้ของเด็กนั้น

สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านกระบวนการที่เรียกว่าการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) โดยมากมักจะปรากฏอยู่ในช่วงรอยต่อแห่งการเรียนรู้ หรือ the zone of proximal development (ZPD) ซึ่งหมายถึงบริเวณพื้นที่ที่แสดงว่าเด็กยังไม่มีความรู้หรือยังขาดทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอยู่ ถ้าหากเด็กได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้ อาทิ การช่วยเหลือ สนับสนุน หรือให้คำชี้แนะจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญมากกว่า เด็กจะสามารถเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะนั้นๆ ได้

ในรูปภาพที่ ๑ แสดงให้เห็นช่วงรอยต่อแห่งการเรียนรู้ จะเห็นว่าพื้นที่ส่วนกลางที่แรเงานั้นเป็นบริเวณพื้นที่ที่อยู่ระหว่างสิ่งที่เด็กยังไม่รู้หรือยังทำไม่ได้กับสิ่งที่เด็กรู้หรือทำได้แล้ว บริเวณส่วนที่เป็นรอยต่อแห่งการเรียนรู้จึงเป็นพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นว่าเด็กนั้นมีศักยภาพในการเรียนรู้หรือในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหากได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้ใหญ่หรือบุคคลที่มีความ

ชำนาญที่มากกว่า แนวคิดตามทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky สอดคล้องกับประเด็นเรื่องรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา กล่าวคือ ในรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย เด็กที่ก้าวเข้าสู่รอยเชื่อมตอนนี้จำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยวุฒิภาวะที่จำกัด กอปรกับประสบการณ์เดิมที่ยังไม่มากพอ เป็นผลทำให้เด็กต้องประสบความยากลำบาก และอาจจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับรอยเชื่อมต่อดังกล่าวให้ได้ การที่เด็กตกอยู่ในสภาวะการณ์ดังกล่าวนี้เองอาจจัดว่ากำลังอยู่ในช่วงรอยต่อแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นหากครูและพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมต่อการเรียนรู้ ด้วยการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กในช่วงดังกล่าวจะทำให้เด็กสามารถปรับตัวและก้าวผ่านช่วงรอยเชื่อมตอนนี้ไปได้สำเร็จ

✗ เด็กยังไม่สามารถปรับตัวในช่วงรอยเชื่อมต่อได้	ช่วงรอยต่อแห่งการเรียนรู้ (zone of proximal development) เด็กเรียนรู้และปรับตัวได้สำเร็จ หากได้รับการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) จากครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง	✓ เด็กเรียนรู้และปรับตัวได้ในช่วงรอยเชื่อมต่อ
การเรียนรู้และการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ➔		

รูปภาพที่ ๑ ช่วงรอยต่อแห่งการเรียนรู้ (zone of proximal development)

(๒) แนวคิดตามทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยา (Ecological Theory) Bronfenbrenner (1979) นักจิตวิทยาชาวสหรัฐอเมริกา ได้นำเสนอทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยาที่ว่าด้วยเรื่องของการที่สังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์ ทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยาอธิบายว่าการเจริญเติบโตของเด็กเกิดขึ้นได้เป็นผลมาจากบริบทแวดล้อม ในทฤษฎีนี้ Bronfenbrenner ได้นำเสนอโมเดลเชิงนิเวศวิทยาที่อธิบายความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กกับบริบทแวดล้อมระบบต่างๆ โดยโมเดลนี้แบ่งระบบที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของมนุษย์ออกเป็น ๔ ระบบ ดังรูปภาพที่ ๒

๑.) ระบบจุลภาค (microsystem) คือ ระบบความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลและสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งประกอบไปด้วยครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และกลุ่มคนที่นับถือศาสนาเดียวกัน โดยปกติแล้วเด็กจะมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับกลุ่มคนกลุ่มนี้ ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงก่อให้เกิดอิทธิพลสองทาง (bi-directional influences) กล่าวคือ การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงและใกล้ชิดกับกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ การเรียนรู้และการเจริญเติบโตของเด็กจะได้รับอิทธิพลและมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคลเหล่านั้นด้วยเช่นกัน

๒.) ระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ (mesosystem) เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลที่อยู่ในระบบจุลภาค โดยปราศจากตัวเด็กเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดขึ้นเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ที่เด็กมีกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ภายในระบบจุลภาค เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูเกี่ยวกับการพัฒนาและการเลี้ยงดูเด็ก เป็นต้น

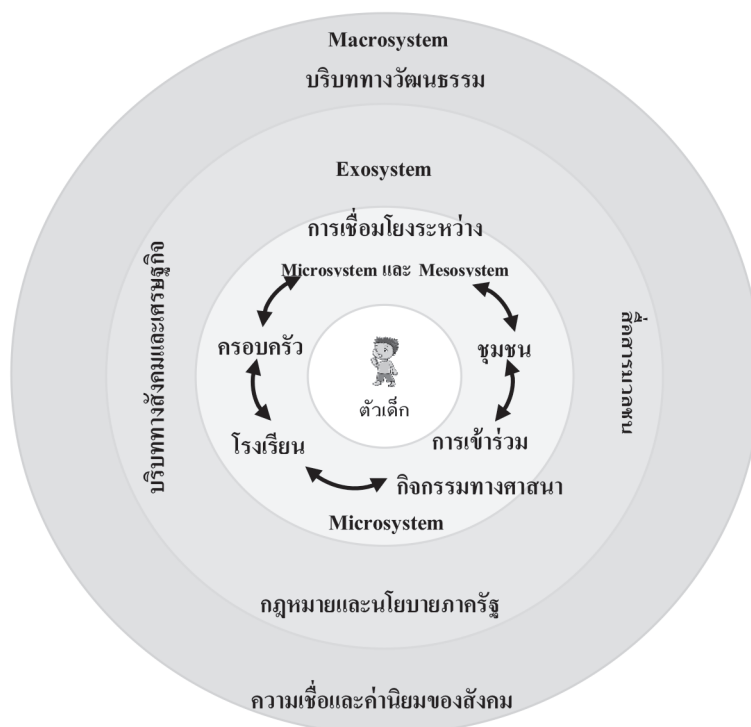
๓.) ระบบภายนอก (exosystem) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงกับเด็กแต่นับว่ามีอิทธิพลต่อเด็ก ส่วนใหญ่เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่ไกลตัวเด็กออกไป เช่น ชาวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน กฎหมายและนโยบายของรัฐบาล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

๔.) ระบบมหภาค (macrosystem) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่อยู่ชั้นนอกสุด จึงมีลักษณะโครงสร้างที่ไม่ตายตัว เช่น บริบททางวัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมต่างๆ ที่สังคมพึงประสงค์ ถึงแม้ว่าปฏิสัมพันธ์ที่เด็กมีในชั้นนี้จะไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรง แต่ผลกระทบของชั้นนี้สามารถมีอิทธิพลไปสู่ระดับชั้นอื่นๆ ต่อกันไปได้

ทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยาสามารถนำมาใช้ในการอธิบายรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาได้ หากพิจารณาองในภาพรวม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรอยเชื่อมต่อส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการได้รับอิทธิพลจากระบบชั้นต่างๆ ตามโมเดลเชิงนิเวศวิทยา (Rimm-Kaufman, Pianta, & Cox, 2000) ยกตัวอย่างเช่น ขณะที่เด็กก้าวเข้าสู่ช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา เด็กอาจถูกคาดหวังจากพ่อแม่และครูในการปรับตัวให้เท่าทันกับการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา สภาพการณ์ที่เด็กถูกคาดหวังนี้ถือเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบจุลภาค หากพ่อแม่ ครู และผู้บริหารมีการวางแผนทำงานร่วมกันเพื่อช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวในช่วงรอยเชื่อมต่อได้ง่ายขึ้น ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในส่วนนี้จัดว่าอยู่ในระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ สำหรับในส่วนของโรงเรียนเอง หากโรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย

ในการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้เด็กปรับตัวในชั้นเรียนประถมศึกษา เพราะการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาถือเป็นการศึกษาภาคบังคับ การบังคับใช้นโยบาย ตลอดจนกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับย่อมจัดเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบภายนอก และยิ่งหากในชุมชนโดยรอบตัวเด็ก มีค่านิยมที่ไม่เชื่อเรื่องการส่งเสริมการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ แต่กลับเน้นการสอนเชิงวิชาการในระดับประถมศึกษา เพราะเชื่อว่าเด็กประถมศึกษามีความพร้อมมากพอแล้ว ค่านิยมดังกล่าวส่งผลทำให้เด็กปรับตัวยากลำบากขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อ อิทธิพลที่เด็กได้รับจากค่านิยมดังกล่าวนี้จึงถือเป็นปฏิสัมพันธ์ในระบบมหภาค เป็นต้น

หากพิจารณาในทางกลับกัน ทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยาได้อธิบายว่าเด็กมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับกลุ่มบุคคลในระบบจุลภาค ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง ดังนั้นจึงเป็นเครื่องยืนยันว่าบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้และปรับตัวในช่วงรอยเชื่อมต่อควรเป็นหน้าที่ของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และกลุ่มคนที่นับถือศาสนาเดียวกัน ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่าทฤษฎีเชิงนิเวศวิทยาได้อธิบายสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงรอยเชื่อมต่อและยังใช้เป็นแนวทางให้กับผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนเด็กที่กำลังอยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่อได้อีกด้วย

รูปภาพที่ ๒ โมเดลเชิงนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (Bredenkamp, 2012)

๒. แนวปฏิบัติสำหรับครูประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในช่วงรอยเชื่อมต่าระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา

การสร้างรอยเชื่อมต่อที่ราบรื่นให้กับเด็กจากชั้นเรียนอนุบาลเข้าสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาจะช่วยทำให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับธรรมชาติและการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dockett and Perry (2003) ที่ระบุว่า การสนับสนุนให้เด็กมีช่วงรอยเชื่อมต่าระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาจะช่วยให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นและมีทักษะทางสังคมที่ดีมากขึ้นด้วย ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเด็กในก้าวที่สำคัญนี้ ดังนั้นครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาจึงมีอาจหลีกเลี่ยงหน้าที่ในการสนับสนุนเด็กที่กำลังอยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่าระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษาไปได้ ซึ่งแนวปฏิบัติสำหรับครูประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในช่วงรอยเชื่อมต่าระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา มีดังต่อไปนี้

๑) เรียนรู้และทำความเข้าใจธรรมชาติและตัวตนที่แท้จริงของเด็กที่กำลังอยู่ในช่วงรอยเชื่อมต่าระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา ด้วยการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในช่วงอายุนี้อย่างต่อเนื่อง ก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อที่จะสามารถนำมโนทัศน์จากแนวคิดทฤษฎีที่ศึกษามาใช้วางแผนจัดการเรียนรู้ได้

๒) สร้างความตระหนักและทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะครูประถมศึกษาที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กในการ

เรียนรู้และปรับตัวในช่วงรอยเชื่อมต่อได้สำเร็จ ครูต้องปรับวิธีคิดของตนเองให้มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างรายบุคคล ยกตัวอย่าง เช่น การวางแผนในการจัดกิจกรรมต่างๆ อาจมีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความพร้อมแล้ว แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับเด็กที่ยังไม่มีความพร้อม ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องจัดการกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อที่จะสามารถตอบสนองกับศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคลได้ เป็นต้น

๓) ทำงานร่วมกันเป็นทีมกับผู้เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยติดต่อประสานงานกับครูอนุบาลที่เคยเป็นครูประจำชั้นของเด็กเพื่อขอรับข้อมูลของเด็กขณะอยู่ชั้นอนุบาล และจัดประชุมร่วมกันก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อที่ครูประจำชั้นระดับประถมศึกษาจะสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจเด็กในเบื้องต้น หรือการสร้างเครือข่ายและสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ปกครองและครอบครัวของเด็ก เพื่อขอข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ในช่วงรอยเชื่อมต่อสำหรับเด็ก (Ahtola, Silinskas, Poikonen, Kontoniemi, Niemi, & Nurmi, 2011) เป็นต้น

๔) จัดทำระบบฐานข้อมูลของเด็กแต่ละคน โดยละเอียด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะท้อนภูมิหลังของเด็กเป็นรายบุคคลทั้งข้อมูลก่อนเปิดภาคเรียนและข้อมูลขณะที่เปิดภาคเรียนไปแล้ว เพื่อครูที่จะสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการเรียนรู้ทำความเข้าใจ และวางแผนจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล รวมถึงเป็นฐานข้อมูลในการระบุข้อจำกัดและปัญหาที่เด็กเผชิญขณะที่อยู่ในช่วงของรอยเชื่อมต่อ เพื่อที่ครูจะสามารถให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

๕) วางแผนและจัดการเรียนรู้โดยยึดกรอบการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ไม่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กในด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เน้นการปรับตัวอย่างสมดุลตามพัฒนาการทุกด้านในช่วงรอยเชื่อมต่อ เช่น ในช่วง ๕ – ๖ สัปดาห์แรกของภาคเรียน ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการเล่นหรือการลงมือปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมของชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ การจัดกิจกรรมในช่วงนี้ไม่ควรเป็นกิจกรรมเชิงวิชาการทั้งหมด แต่ควรสอดแทรกกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย ร้องเพลง ผลิตผลงานศิลปะ หรือทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน เป็นต้น

๖) จัดการเรียนรู้ในลักษณะของโปรแกรมเชื่อมต่อก่อนเปิดภาคเรียน เช่น โปรแกรมภาคฤดูร้อน เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับเด็กในการมาโรงเรียนก่อนเปิดภาคเรียนจริง และเพื่อจัดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้กิจวัตรประจำวันของนักเรียนประถมศึกษาล่วงหน้า (Berlin, Dunning, & Dodge, 2011; Rimm-Kaufman, Pianta, & Cox, 2000)

๗) จัดการเรียนรู้ตามแนวคิด self-contained classroom โดยครูประจำชั้นเพียงคนเดียวและทำหน้าที่สอนในวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และสุขศึกษา ครูจะสามารถใช้เวลาเต็มทีกับเด็กในแต่ละวัน ถือเป็น การอำนวยความสะดวกครูประจำชั้นในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเด็กในชั้นเรียนเป็นรายบุคคลได้เร็วขึ้น และเด็กยังสามารถเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับครูได้เร็วขึ้นอีกด้วย

๘) พยายามสร้างทัศนคติกับเด็กในการมาโรงเรียนให้เป็นเชิงบวก เปิดโอกาสและให้อิสระกับเด็กขณะอยู่ในชั้นเรียน ทำให้เด็กแต่ละคนรู้สึกผ่อนคลายกับการมาโรงเรียน รวมทั้งให้แรงเสริมภายในเมื่อเด็กทำสิ่งต่างๆ ได้ประสบผลสำเร็จในชั้นเรียน เช่น การใช้กิจกรรมโฮมรูมช่วงเช้าพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กประทับใจเมื่อมาโรงเรียน เป็นต้น (Chan, 2012)

๙) จัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้คล้ายคลึงกับบ้าน (homelike environment) เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคย จัดชั้นเรียนให้เป็นมุมต่างๆ เช่น มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา เป็นต้น บางครั้งการติดผ้า่านสีอ่อนๆ จัดวางต้นไม้เล็กๆ และหมอนอิงในมุมหนังสือ จะช่วยสร้างบรรยากาศให้ห้องเรียนน่าอยู่และคล้ายคลึงกับบ้านมากขึ้น นอกจากนี้ ครูควรจัดตารางและกิจวัตรต่างๆ ให้ชัดเจนและเป็นระบบ รวมถึงกำหนดกติกาและข้อตกลงในชั้นเรียนให้ชัดเจนเพื่อที่เด็กจะสามารถปฏิบัติตามได้โดยง่าย

บทสรุป

รอยเชื่อมต่อเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการก้าวเข้าสู่ระดับการศึกษาหนึ่ง ย่อมที่จะมีความแตกต่างในด้านต่างๆ เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งความแตกต่างเหล่านั้นนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เด็กต้องเผชิญ เมื่อเด็กเผชิญการเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยเชื่อมต่อ เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้ตนเองนั้นสามารถก้าวผ่านรอยเชื่อมต่อนั้นไปได้อย่างราบรื่น หากเด็กสามารถปรับตัวได้ดี เด็กจะสามารถเรียนรู้และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางตรงกันข้าม หากเด็กไม่สามารถปรับตัวได้ในช่วงรอยเชื่อมต่อ เด็กอาจ

จะมีพฤติกรรมต่อต้านและปฏิเสธการเรียนรู้ในระดับชั้นนั้นๆ รวมทั้งอาจทำให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ในระดับนั้นๆ ได้อีกด้วย ดังนั้น “การปรับตัว” ของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจึงเป็นหัวใจสำคัญของการก้าวข้ามช่วงรอยเชื่อมต่อไปได้อย่าง

ราบรื่น การปรับตัวในช่วงรอยเชื่อมต่อของเด็กจะสามารถเกิดขึ้นได้ดี หากได้รับการสนับสนุนและการช่วยเหลือที่เหมาะสมจากครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนजनบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

รายการอ้างอิง

- Ahtola, A., Silinskas, G., Poikonen, P., Kontoniemi, M., Niemi, P., & Nurmi, J. (2011). Transition to formal schooling: do transition practices matter for academic performance?. *Early Childhood Research Quarterly, 26*, 295-302.
- Berlin, L. J., Dunning, R. D., & Dodge, K. A. (2011). Enhancing the transition to kindergarten: a randomized trial to test the efficacy of the “stars” summers kindergarten orientation program. *Early Childhood Research Quarterly, 26*, 247-254.
- Bredekamp, S. (2012). *Effective practices in early childhood education: Building a foundation*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Chan, W. L. (2012). Expectations for the transition from kindergarten to primary school amongst teachers, parents, and children. *Early Child Development and Care, 182*(5), 639-664.
- Copple, C., & Bredekamp, S. (2009). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8*. Washington, DC: NAEYC.
- Daniels, D. H., & Clarkson, P. K. (2010). *A developmental approach to educating young children*. Thousand Oaks, CA: A SAGE Company.
- Dockett, S., & Perry, B. (2003). The transition to school: what’s important? *Educational Leadership, 60*(7), 30-34.
- Dockett, S., & Perry, B. (2002). Who’s ready for what? young children starting school. *Contemporary Issues in Early Childhood, 3*(1), 67-89.
- Pianta, R.C., Rimm-Kaufman, S.E., & Cox, M.J. (1999). Introduction: An ecological approach to kindergarten transition. In R.C. Pianta & M.J. Cox (Eds.), *The transition to kindergarten* (pp. 3-12). Baltimore, MD: Paul Brookes.

- Ramey, S.L., Lanzi, R.G., Phillips, M.M., & Ramey, C.T. (1998). Perspective of former head start children and their parents on school and the transition to school. *Elementary School Journal*, 98(4), 311–327.
- Rimm-Kaufman, S. E., Pianta, R. C., & Cox, M. J. (2000). Teachers' judgments of problems in the transition to kindergarten. *Early Childhood Research Quarterly*, 15, 147-166.
- Santrock, J. W. (2009). *Life-span development (12th Edition)*. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman (Eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press.

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร. ยศวีร์ สายฟ้า อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย